

Ár 2013, föstudaginn 4.janúar, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 150/2012:**

M
gegn
F.

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 6. september 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 6. september 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 11. september 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 8. október 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 17. október 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 14. desember 2012.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 4. janúar 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 27. október 2012 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 1.520.000 gefið út af A, til varnaraðila. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfinu. Óskaði sóknaraðili eftir undanþágu frá mati á greiðslugetu greiðanda og setti upphafsstafi sína við það val. Tekið var fram að sóknaraðili gæti óskað eftir undanþágu frá mati á greiðslugetu greiðanda enda væri heildarábyrgðarfjárhæð ábyrgðaraðila vegna greiðanda (útgefanda) gagnvart FF lægri en kr. 1.000.000 eða ábyrgðaraðili maki eða í sambúð með greiðanda. Ábyrgðaraðili skyldi staðfesta ósk um undanþágu með upphafsstöfum sínum. Með undirritun sinni á skuldabréfið staðfesti sóknaraðili að hafa kynnt sér efni upplýsingabæklinga FF um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila, en FF var aðili að samkomulagi fjármálafyrirtækja, stjórnvalda og Neytendasamtakanna um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Þann 30. október 2008 var skjalið „Niðurstöður greiðslumats“ undirritað. Þar kom fram að lántaki að láni að fjárhæð kr. 1.520.000 væri A. Fram kom að ráðstöfunartekjur samtals væru kr. 19.760, áætluð greiðslugeta án tillits til skulda væri kr. -213.528 þá var áætluð greiðslugeta að teknu tilliti til skulda kr. -353.100. Eignir

samtals voru kr. 19.820.000, skuldir samtals voru kr. 5.231.473 og eignastaða var kr. 14.588.527. Þá kom fram að greiðslugeta teldist ekki næg. Einnig að ef áætluð greiðslugeta að teknu tilliti til skulda væri neikvæð merkti það að greiðandi gæti ekki efnt fjárskuldbindingar sínar. Staðfesti sóknaraðili með undirritun sinni að hafa fengið afhent, kynnt sér og skilið þetta mat á greiðslugetu greiðanda og samþykkt það sem fullnægjandi fyrir sig. Hún hefði einnig kynnt sér efni upplýsingabæklings varnaraðila um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila. Einnig staðfesti sóknaraðili að þrátt fyrir að ofangreint greiðslumat gæfi til kynna að greiðandi gæti ekki efnt fjárskuldbindingar sínar óskaði ábyrgðarmaður eftir að lánið yrði veitt og lýsti því yfir að hún vildi engu að síður takast á hendur sjálfskuldarábyrgð.

Þann 30. október 2008 var umrætt lán greitt út.

Þann 2. ágúst 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila og óskaði eftir að umrædd ábyrgðaryfirlýsing yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda þann 14. ágúst 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 6. september 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að ábyrgð hennar vegna láns nr. X verði felld úr gildi. Sóknaraðili kveður varnaraðila ekki hafa staðið við skyldur sínar samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við umrædda lánveitingu þar sem greiðslumat á aðalskuldara hafi verið framkvæmt þremur dögum eftir undirritun skuldabréfsins. Þar af leiðandi hafi sóknaraðila ekki verið gefinn kostur á að kynna sér fjármagnsstöðu aðalskuldara áður en hún hafi gengist í umrædda ábyrgð.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili telur að hann hafi í öllum meginatriðum fylgt reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við umrædda lánveitingu og að meintir annmarkar sem nefndir séu í kvörtuninni eigi ekki að leiða til ógildingar sjálfskuldarábyrgðarinnar. Vísar varnaraðili máli sínu til stuðnings til dóms Hæstaréttar í máli nr. 116/2010. Varnaraðili vísar jafnframt til niðurstöðu héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2010 um gildi sjálfskuldarábyrgðar.

Varnaraðili bendir á að í máli þessu liggja fyrir að sóknaraðili hafi kynnt sér efni samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og upplýsingabækling um sjálfskuldarábyrgðir áður en hún hafi tekið ákvörðun um að óska ekki eftir greiðslumati, sbr. 3. og 4. gr. samkomulagsins. Umrætt lán hafi ekki verið greitt út fyrr en 30. október 2008, daginn sem mat á greiðslugetu greiðanda hafi verið framkvæmt, enda þá sem varnaraðili hafi talið öll skilyrði lánveitingar uppfyllt. Varnaraðili kveður bankann ekki hafa greitt út lánsfjárhæðina án þess að framangreind skilyrði væru uppfyllt. Varnaraðili bendir á að það verði að teljast fremur ólíklegt að það hafi verið ákvörðunarástæða fyrir sóknaraðila þegar hún hafi gengist í umrædda sjálfskuldarábyrgð að fá upplýsingar um greiðslugetu greiðanda. Sóknaraðili hafi enda óskað sérstaklega eftir því að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin. Í kvörtun sóknaraðila komi auk þess hvergi fram hvers vegna dagsetning umrædds greiðslumats skipti máli. Að því virtu og í ljósi þess sem að framan sé rakið

verði ekki séð að orsakatengsl séu á milli dagsetningar umrædds greiðslumats og ábyrgðarinnar sem sóknaraðili hafi gengist í.

Varnaraðili telur að þrátt fyrir að greiðslumat vegna umræddrar lánveitingar hafi ekki verið framkvæmt fyrr en eftir undirritun umrædds skuldabréfs verði að líta til þess að ábyrgðarmaður hafi sannanlega óskað eftir því að mat á greiðslugetu greiðanda yrði ekki framkvæmt sbr. 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins. Varnaraðili vísar því til stuðnings til úrskurðar úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 54/2012.

Varnaraðili kveður það afstöðu sína að meta þurfi allar aðstæður við lánveitingu, samning aðila og önnur atriði sem varpað geti ljósi á það hvort ógilda beri sjálfskuldarábyrgðaryfirlýsingu sóknaraðila og þá í samræmi við 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga. Vísar varnaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 116/2010 því til stuðnings. Niðurstaða dómsins styrki afstöðu varnaraðila um að skoða þurfi atvik máls og aðstöðu málsaðila í hverju máli fyrir sig sérstaklega í ljósi áðurnefndrar 36. gr. laga nr. 7/1936. Þá sé jafnframt vísað til úrskurðar úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 10/2011. Sönnunarbyrði um að skuldbinding sóknaraðila sé fallin úr gildi eða ógild hvíli á sóknaraðila. Sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á að ósanngjarnt sé af hálfu varnaraðila að bera fyrir sig ábyrgð hans samkvæmt skuldabréfinu, hvað þá að önnur skilyrði 36. gr. laga nr. 7/1936 séu uppfyllt. Að því virtu og þegar framangreind atriði séu metin heildstætt verði ekki talið að sóknaraðili hafi sýnt fram á að fyrir hendi séu forsendur til að víkja til hliðar ábyrgðarskuldbindingu sóknaraðila á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936.

Þessu til viðbótar telur varnaraðili kröfu sóknaraðila um ógildingun framangreindrar ábyrgðarskuldbindingar fallna niður vegna tómlætis af hans hálfu. Sóknaraðili hafi ritað undir áðurnefnda ábyrgðarskuldbindingu 27. október 2008 og hafi fyrst verið gerðar athugasemdir við ábyrgðina í ágúst 2012 eða tæpum fjórum árum eftir að sóknaraðili hafi gengist í umrædda ábyrgð. Varnaraðili vísar framangreindu til stuðnings til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011.

Varnaraðili telur rétt að benda á að samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga sé samantekt verklagsreglna sem settar hafi verið til að draga úr vægi ábyrgðarskuldbindinga við lánveitingar. Samkomulagið hafi ekki lagagildi og feli ekki í sér ófrávíkjanlegar formreglur sem sjálfkrafa hafi þær afleiðingar að ógilda beri sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila.

Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili sjálfskuldarábyrgð þá sem sóknaraðili hafi gengist í til tryggingar umræddu skuldabréfi gilda og beri því að hafna kröfu sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til varnaraðila.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dags. 1. nóvember 2001, er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna. Varnaraðili var eitt þessara aðildarfélaga. Verður varnaraðili talinn bundinn við efni þess, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012, en þeim skilningi hafnað að um sé að ræða samantekt verklagsreglna.

Umrætt samkomulag tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er

fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði engu að síður veitt, skal hann staðfesta það skriflega.

Í málinu liggur fyrir skjal sem ber heitið „Niðurstöður greiðslumats“ Á skjalinu kemur fram að áætluð greiðslugeta að teknu tilliti til skulda sé kr. -353.100 og að greiðslugeta teljist ekki næg. Undirskrift sóknaraðila er dagsett þann 30. október 2008 en útgáfudagur umrædds skuldabréfs var 27. október 2008. Í 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga kemur fram að tryggt skuli að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina. Sóknaraðili skrifaði undir skuldabréf nr. X þann 30. október 2008 og gekkst þar með í ábyrgðina þann dag og skiptir í því samhengi ekki máli þótt krafa varnaraðila á hendur aðalskuldara hafi ekki stofnast fyrr en við útgreiðslu lánsins nokkrum dögum síðar.

Það verklag varnaraðila að afla fyrst ábyrgðarinnar, en senda varnaraðila síðar til undirritunar skjal m.a. með forprentaðri yfirlýsingu hennar um að hún óskaði eftir að lánið yrði veitt þrátt fyrir neikvæða niðurstöðu greiðslumats, var til þess fallið að hún gengist í ábyrgðina. Þetta verklag var í brýnni andstöðu við þær skuldbindingar sem fjármálafyrirtæki, þ.á.m. varnaraðili höfðu gengist undir með fyrrnefndu samkomlagi, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 102/2012.

Ekki liggja fyrir gögn sem staðfesta að sóknaraðila hafi verið gefinn kostur á að hætta við að gangast í sjálfskuldarábyrgð vegna umrædds skuldabréfs áður en hún skrifaði undir skjalið „Niðurstöður greiðslumats“, sbr. úrskurði úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 41/2012 og 128/2012.

Ekki liggur fyrir hvenær sóknaraðila varð fyrst ljóst að með réttu hefði átt að kynna henni greiðslumat á skuldaranum með tryggilegum hætti áður en hún tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. X og að þetta kynni að hafa áhrif á greiðsluskyldu hennar. Í þessu ljósi telur nefndin sig ekki geta fallist á að sóknaraðili hafi sýnt af sér tómlæti sem leiði til þess að ábyrgðaryfirlýsing hennar verði látin standa.

Ekki verður séð að málsatvik séu hér sambærileg máli Hæstaréttar nr. 116/2010 þar sem sérstök yfirlýsing ábyrgðarmanns lá fyrir um að hann hefði gengist í ábyrgðina þótt skuldari hefði ekki staðist greiðslumat.

Ekki verður fallist á að dómur héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012 hafi fordæmisgildi í máli þessu. Í því máli hafði sambúðarkona undanskilið banka frá þeirri skyldu að framkvæma greiðslumat, með yfirlýsingu á sjálfskuldarábyrgðina. Sú er ekki aðstaðan í máli því sem hér er um rætt.

Í ljósi alls framangreinds og með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga er fallist á kröfu sóknaraðila um niðurfellingu sjálfskuldarábyrgðar hennar á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til F.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til varnaraðila, F, er ógild.

Reykjavík, 4. janúar 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason